

Bayer Zsolt: Írjunk át mindent, mert nem érthet?

2023 augusztus 22. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A modern embernek nincs hazája, ezért van otthon mindenhol. A semmiben.

Messze jártam, távoli vidékeken, vadak s nyugalmak között, így csak most olvastam az interjút, melyet a [24.hu](#)

készített Nádasy Ádámmal.

Fontosak ezek az interjúk, mert közelebb visznek a kor szétrohadásának epicentrumához, amelynek neve: neoliberalizmus – s minden, ami ezzel együtt jár.

Megtudjuk, hogy Nádasy Ádám a „férjével most Londonban él”, és ez is olyan jó. Olyan megnyugtató. Az benne a megnyugtató, hogy az interjúkészít? és a nyilatkozó szándéka szerint ezt csak úgy elmondják és leírják, jelezve, ez magától értet?d? és természetes. De minden normális ember fennakad és megütközik ezen, a tényen s a szóhasználaton. Majd a megütközés, fennakadás után akarattalanul is belegondol egy pillanatra az egészbe, s mivel normális családból érkezett, van anya- és apaképe, éppen ezért óhatatlanul is elképzeli Ádám bácsit mint feleséget, s ez egyszerre végtelenül groteszk és nevetséges, valamint enyhén undorító is. Ez így természetes.

Hogy mennyire az, éppen a 444.hu portál bizonyította be, még sok évvel ezel?tt, amikor közzétettek egy anyagot, amelyben homoszexuális férfiak és lányok szerepeltek. Az volt a lényeg, hogy homokos férfiaknak meg kellett érinteniük egy n?i mellett, illetve lesbikus n?knek egy hímtagot. S eközben legy?zhetetlen viszolygást és undort éreztek. Az anyag szándéka szerint azt igazolta, miszerint a homoszexuálisoknak undorító az, ami a heteroszexuálisoknak magától értet?d? és izgató. Ám az anyag – nyilván szándékolatlanul – mindennek az ellenkez?jét is igazolta, miszerint a normális heteroszexuálisoknak ugyanolyan undorító és viszolyogató elképzelné azt, amit a homokosok tesznek egymással. Mindebb?l pedig egyenesen következik: senki ne szégyellje, ha homofób, mert az a normális. S persze a homofóbia nem jelenti a homoszexuálisok kirekesztését, megbélyegzését, hátrányos megkülönböztetését az élet egyéb területein, mindössze annyit jelent, hogy egy heteroszexuális undorodik a homoszexualitás elképzelt vagy látott szexuális megnyilvánulásaitól, éppen ezért teljesen kontraproduktív azokat a társadalom képébe tolni, a többségi társadalmat bármely egyéb módon állandóan provokálni, s közben tiszteletet és elfogadást követelni. Igen: senkinek semmi köze hozzá, hogy kit mit csinál odahaza szíve vagy hímtagja választottjával, s igen, azt csinál, amit akar. Ez és ennyi a szabadság, feltéve persze, hogy nagykorúakról és szabad akaratról van szó. De ebb?l életprogramot, tiszteletet és pienesztált ácsolni – barbárság, ocsmányság, b?n. És ráadásul végtelenül undorító. Igen: az anya (feleség) n?, az apa (férj) férfi, a gyerekeinket pedig hagyják békén.

Ennyit Nádasy Ádámról mint „feleségr?l”, s akkor lássuk az interjú fontosabb részeit.

Megtudjuk, hogy Nádasy Ádám nagyon termékeny és sokat dolgozik. Nem is akármin, klasszikusokat ír át „mai nyelvre”, mert a klasszikusok ma már nem érthet?ek, nem befogadhatóak a mai emberek, különösen a fiatalok számára, így Nádasy „es?tet?t” ácsol föléljük s így meghosszabbítja élettartamukat nagyjából harminc évvel. De hallgassuk ?t magát:

„Nemrég Csíkszeredában voltam egy fordításról, kultúraközvetítésr?l szóló konferencián az ottani egyetemen. A Bánk bánról tartottam el?adást, amib?l szintén készítettem párhuzamos kiadást modern prózával. Petur bán és a többi katonaember kiszólásairól, szitkozódásairól beszéltem éppen. Mit csináljunk a mai nyelvben azzal, hogy »ördög és pokol«? Ez ma inkább komikus, nincs ereje. Írjam azt, hogy »a k...rva életbe«? Felszólalt egy id?s úr, hogy ? fel van háborodva, amiért a magyar irodalomnak err?l a csodálatos ékkövr?l ilyen stílusban beszélek. Látszott, hogy tényleg felkavarta ?t a téma. Azt feleltem: »Édes uram, nem jó helyen van. Olyan, mintha bejött volna a templomba áhítatos szívvvel, csak ott most éppen tatarozás zajlik. Ön pedig engem lát, amint irányítom a munkásokat, hogy hova rakják azt a Sz?z Máriát, és ide, a Krisztus mögé kéne egy konnektor. Ha ezt a munkát nem végezzük el, nem m?ködik a templom. De ez valóban nem az a pillanat, amikor imához térdelünk.« Hogy a m?alkotásokat így is lehet kezelni, a szüleimt?l tanultam.”

„[...] Szóba került a Bánk bán-fordítása, és mindjárt megjelenik Az ember tragédiája-fordítás. Van egy listája, hogy milyen klasszikus magyar irodalmi m?veket kell még hozzáférhet?vé tennie ezen a módon?

Inkább csak volt egy listám, a három klasszikus színm?vel: Bánk bán, Csongor és Tünde, Az ember tragédiája. Az utóbbi kett? csak formailag színm?, inkább költemények. Én alapvet?en drámafordító vagyok, innen közelítem meg ezeket. Ezt a három régít közelebb akartam hozni a magyar ifjúsághoz. Egy magyartanár barátom mondta a Csongor és Tündér?l, hogy azt szépen lassan be lehetne tenni az irodalmi múzeumba. A fordításom viszont úgy m?ködik, mintha es?tet?t csináltam volna egy szép, régi, rozoga épülethez. Meghosszabbítottam az életidejét, még harminc évig tarthatja így magát. Az ember tragédiája más, mert vallásról, filozófiáról szól, olyan örök témákról, amiket agresszívebben tol az olvasó képébe az én prózai fordításom. Miért mondja az Úristen, hogy ? megteremtette a világot, és most pihenni megy? Ne pihenjen, már bocsánatot kérek, foglalkozzon velünk! [...]

Az idén emlékezünk meg Pet?fi Sándor születésének kétszázadik évfordulójáról, a könyvesboltokat elárasztották a jobb-rosszabb min?ség? Pet?fi-kiadások, -kommentárok, -átköltések és -életrajzok. Ön szerint ? kevésbé szorul ma magyarázatra, fordításra, mint a Bánk bán és Az ember tragédiája?

Pet?fi érthet?bb. Madách kortársa volt (szinte napra egyid?sek voltak), ám Az ember tragédiáját a gondolati tartalma teszi nehezen olvashatóvá. Madách filozófus alkat volt, és fontos tudományos kérdéseket is meg akart vitatni. Éva mondja a paradicsomban, hogy ha az Úr megteremtette ?ket, biztosan arról is gondoskodik, hogy ne kerüljenek a b?n vonzásába. Miért állítana minket a szakadék szélére, azt kockáztatva, hogy beleesünk? Nagyon fontos kérdés, nem könny? válaszolni rá. Pet?fi nem ír ilyesmikr?l.

Madách fordítására azért van szükség, mert a nyelvhasználata eltakarja el?lünk a filozófiai problémafelvetéseket?

Pontosan így van. Nehéz a nyelvezete, végig versben van írva, mint Goethe Faustja és Byron Don Juanja. Néha megszorongatja a magyar mondat szerkezetet, hogy kijöjjön a vers. Nem is mindenhol világos, amit ír. Nekem is tanácsot kellett kérnem irodalomtanároktól és beleolvasnom idegen nyelv? fordításokba, mert az mindig tanulságos, a fordító hogyan érti az eredetit. A római színben kérdezi egy romlott, dekadens figura, amikor kijózanodik – éppen Ádám alakítja ezt a szerepet –, hogy van-e nagyobb k?j, mint »a szív vérének lassu elfolyása«. Ha ezt jobban megnézem, nem tudom, mit jelent. Le lehet fordítani szóról szóra, de miért volna képes a szív vérének elfolyása? Volt, aki szerint ez igazából azt jelenti, hogy be kell lassulni, nem kell a pörg?s élet. A korai kereszténység azt tanítja, hogy lehet szegénynek is lenni, ki lehet költözni remetének. Vagyis az »elfolyás« nem olyan, mint amikor a vödörb?l elfolyik a víz, inkább azt idézi fel, mikor ülök a parton, és nézem, ahogy elfolyik a víz. A »szív vérének« lassú keringésér?l, ritmusáról lehet szó tehát. Én ezt a verziót nyújtom a közönségnek, remélem, vita alakul majd ki róla.”

Azt hiszem, értjük.

S azt is hiszem közben, eléggé kétségbeesve, hogy most állunk a kor szétrohadásának epicentrumában, ahol Nádasy Ádám mint feleség kalauzol bennünket, viszolyogató Vergiliusként. S azt is hiszem, Nádasy-nak nincs igaza például Pet?fivel kapcsolatban. Már miért lenne érthet?bb Pet?fi, aki például ilyeneket ír:

„Becstelen teremtés! gyalázatos pára! / Ilyet mersz te tenni világnak csúfjára? / Lopod a napot, és istentelenkedel... / Nézze meg az ember... hogy tüstént vigyen el –”

Ugye, mennyire nem tud mit kezdeni egy mai fiatal ezzel a nyelvezettel, mennyire érthetetlen például az, hogy „gyalázatos pára”, mi az, hogy pára, ilyesmit legfeljebb az üveglakon tud elképzelni a nyomorult, hát ideje átírni neki a János vitét is. Például így:

Banya mondja, Ilus ku...rva, Ádám bácsi így átírja...

Mennyivel érthet?bb! Ráadásul a felez? tizenkettesek ritmusától is megmentjük a mai fiatalokat. Vagy itt van ez:

„Vesd reám sugarát kökényszemeidnek, / Gyere ki a vízb?l, hadd öleljelek meg; / Gyere ki a partra csak egy pillanatra, / Rácsókolom lelkem piros ajakadra!”

Micsoda nyakatekert marhaság ez? Minek ilyesmivel terhelni az amúgy is olyan nagyon túlterhelt ifjúságot? Mennyivel érthet?bb lenne így:

Gyere, Ilus, lesmárollak, aztán lehet, meg is duglak...

S persze ott van még Arany, azzal a szintén érthetetlen nyelvvel:

Ég a napmelegt?l a kopár szík sarja, / Tikkadt szöcskenyájak legelésznek rajta; / Nincs egy árva f?szál a tors közt kel?ben, / Nincs tenyéryi zöld hely nagy határ mez?ben. (...)

„Kopár szík sarja”? Az meg micsoda? Legyen inkább így:

Ku...rva meleg van már, kiszáradt a t?ke, még a szöcskéknek is tele van a töke...

Íme az esztet?, mely harminc évvel meghosszabbítja a Toldit.

És így tovább, a végtelenségig. Mert ott az Isteni színjáték, ott a Hamlet – eh, minek is soroljam, mennyi dolga van még Nádasdynak.

S akkor a végén jusson eszünkbe: Babits még azért temette a kultúrát, mert felmerült, hogy a gimnáziumokban eltörlük az antik görög nyelv kötelező oktatását. Byung-Chul Han koreai származású német filozófus pedig így ír a Pszichopolitika – a neoliberalizmus és az új hatalomtechnikák című művében:

„Óvj meg attól, amit akarok” – idézi Han Jenny Holzert könyve elején, és valóban: Minden beteg, perverz nyomorultat meg kellene óvni attól, amit akar. De ez ma lehetetlen, mert a modern pszichopolitika kitalálta a PC-t, a woke-ot, a cancel culture-t, ez a semmi, az üresség diktatúrája, mely mindenhatónak láttatja magát. Ez az igazi fegyelmez? hatalom, amely soha nem fegyelmez, de teljes szabadságot és csupa pozitívumot ígér. Ám – folytatja Han – „az emberi személyiséget nem lehet teljesen alávetni a pozitivitás diktatúrájának. Negativitás nélkül az élet »elt?nt létté« zsugorodik. Éppen a negativitás tartja elevenen az életet. A fájdalom a tapasztalat elengedhetetlen összetev?je. Az az élet, amelyik tisztán pozitív érzelmekb?l és flow-élményekb?l áll, nem emberi élet. Az emberi lélek éppen a negativitásnak köszönheti mélységét: »A lélek feszültsége a szerencsétlenségben, amely felszítja er?it [...] találékonysága és bátorsága a szerencsétlenség elhordozásában, a mell?le nem tágitásban, értelmezésében, kihasználásában, s mindaz, amit csak mélységben, titokban, maszkban, szellemben, ravaszságban, nagyságban ajándékul kapott: nem a szenvedést?l, a nagy szenvedés nevelését?l kapta ajándékba? [...] Azonban a pozitivitás er?szaka pontosan ugyanolyan pusztító, mint a negativitása. A neoliberais pszichopolitika a maga tudatiparával elpusztítja az emberi lelket, amely minden, csak nem pozitív gépezet. [...] Az elektrosokk hatásmódja alapján különbözik a neoliberais pszichopolitikától. Hatását a pszichés tartalmak bénításának és megsemmisítésének köszönheti. A neoliberais pszichopolitikát ezzel szemben a pozitivitás uralja. Negatív fenyegetések helyett pozitív ösztönzésekkel dolgozik, Nem keser? orvosságot hanem lájkot alkalmaz.«

Egy sajátos történelmi korszakban élünk, amelyben a szabadság maga hív életre kényszereket. A lehet szabadsága egyenesen több több kényszert teremt, mint amennyit a fegyelmezés kellje, a parancs és a tilalom kimond. A kellnek van határa. A lehetnek viszont nincs. Következésképpen határtalan a kényszer, amely a lehetb?l származik. ezáltal paradox helyzetben találjuk magunkat. A szabadság voltaképpen a kényszer ellentéte. Szabadnak lenni annyi, mint a kényszerekt?l szabadnak lenni. Mármost ez a szabadság, amely a kényszerek ellentéte kellene legyen, maga is kényszereket hoz létre. Az olyan pszichés betegségek, mint a depresszió vagy a kiégés, a szabadság mély válságának kifejez?dései. Patologikus tünetei annak, hogy ma a szabadság többszörösen kényszerbe csap át.”

Igen. S a pszichopolitika a többszörös kényszereit, melyeket a megvalósult és végtelen szabadságnak láttat, úgy éri el, hogy visszavezeti a feln?ttet és az egész társadalmat a gyerekkorba. Ezért kell elvenni az embert?l minden identitását (neoliberalizmus), ezért kell az embert és az állatot egy szintre hozni (zöldek), s ezért kell „megajándékozni” bennünket kétszáz szóból álló szókinccsel (Nádasdy). „Az okostelefon egy digitális kegytárgy, s?t egyenesen a digitalitás kegytárgya. Szubjektívációs apparátusként úgy m?ködik, mint egy rózsafüzér [...]. A lájk egy digitális ámen. Mikor lájkra kattintunk, alávetjük magunkat az uralmi összefüggésnek. Az okostelefon nem csupán hatékony felügyeleti eszköz, hanem egyúttal mobil gyóntatószék. A facebook a templom, a digitális globális zsinagógája.”

Pontosan. Hannak igaza van. S Nádasdy rengeteg lájkot fog kapni. F?leg, amikor majd átírja Szophoklészt is:

„Sok van, mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb.” Marhaság. Jobb így: Az ember f...a, menjünk haza. Bár ezzel a hazamenetellel még kezdeni kell valamit. Odüsszeusz mindenáron haza akart térni. Micsoda antik hülyeség. A modern embernek nincs hazája és nem hisz semmiben. Éppen ezért van otthon mindenhol. A semmiben. Ahol Nádasdy-átiratokat lehet olvasni. Még vagy harminc évig. Aztán az is elavult lesz...

Bayer Zsolt - www.magyar nemzet.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
